

B110026

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TAGAJÁNLÁSOK

1937-BEN

KÉZIRATUL

BUDAPEST

1937.

B110026

TAGAJÁNLÁSOK

1937-ben.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

ECKHARDT SÁNDOR-t, a budapesti egyetemen a francia nyelv és irodalom ny. r. tanárát levelező tagnak ajánljuk az I. osztály A) alosztályába.

Eckhardt Sándornak sokoldalú, a magyar tudomány újabb fejlődésében jelentős helyet elfoglaló tudományos munkásságát részletesen ismertetik az 1929., 1930., 1931. évi ajánlások. Ez alkalommal az ott felsorolt dolgozatokból és könyvekből csak a következőket ragadjuk ki: *Balassi Bálint irodalmi mintái* 1913. — *Ariosto nálunk a XVII. században* 1916. — *Remy Belleau* 1917. — *Bessenyei és a francia gondolat* 1919—21. — *Magyar rózsakeresztesek* 1922. — *A francia forradalom eszméi Magyarországon* 1923. — *Sicambria* 1927. — *A pannoniai hún történet keletkezése* 1928. A hozzájuk fűzött jellemzés mutatja Eckhardt kutatásainak széles körét, mélységét, módszerbeli kifogástalanságát, problémákban való gazdagságát s egyben bizonyosságot tesz azokról a rendkívüli szolgálatokról is, amelyek a magyar kutatások külföldi értékelése terén Eckhardt nevével immár elválaszthatatlanok. Átlalában nagy elmélyedés, becsületes utánjárás, erős kritikai érzék, világos előadásmód, megingathatatlan erkölcsi bátorság jellemzik minden sorát. Külön ki kell emelnünk a vérbeli tudós kutatót annyira jellemző fáradhatatlanságát: megszakítást nem ismerő folytonosságban egymásután jelennek meg dolgozatai, amelyek mindegyike tudományos birtokállományunk gyarapodását jelenti. A legutolsó ajánlása óta megjelent nagyszámú dolgozatából ez alkalommal a következőket soroljuk fel:

La légende de l'origine troyenne des Turcs. KCs A. II. 1932.

Le premier poète hongrois: Balassi et la Pologne. Mélanges Zdziechowski. Kraków, 1932.

Méthodes et problèmes de la Littérature comparée dans l'Europe Centrale. Bulletin of the International Committee of historical sciences. vol. IV. p. I. 1932.

Az áldozat költészete. Korunk Szava, 1934.

Mauriac. Kat. Szemle, 1934.

Coup d'oeil sur les relations intellectuelles francohongroises. Fédération Nationale Hongroise. Budapest, 1935.

A hatvanéves Közlöny. EPhK. 1936.

I. Endre francia zarándokai. MNy. 1936.

1935 óta szerkeszti az *Egyetemes Philológiai Közlöny* modern nyelvi részét.

Sajtó alatt a Magyar Szemle könyvsorozatában : *A francia szellem.*

Külön megemlítendőnek tartom, hogy Eckhardt Sándor irodalmi, kritikai, szerkesztői működését mindvégig igen jelentékeny nyelvészeti kutató munkásság kísérte. Főleg a Magyar Nyelv-ben jelent meg több olyan kisebb-nagyobb dolgozata, amelyekből kiderül, hogy szerzőjüknek a szófejtés, szólás-magyarítás, az írás- és hangtörténet terén nagyon sok eredeti megfigyelése és mondanivalója van. Alapos nyelvészeti tájékozódásának gyümölcse volt a már 1929-ben megjelent *Újfrancia leíró nyelvtan*-a is. E tekintetben azonban legnagyobb teljesítménye a *Magyar-francia szótár*, Budapest, Eggenberger, 1935. E hatalmas, alapvető alkotás a maga nemében valóban úttörő munka. Csak olyan ember írhatta meg, aki egyfelől az emberi művelődés legkülönbözőbb területein megfelelően tájékozott, másfelől a legalaposabban ismeri a magyar és francia szókincset s tisztában van az idevágó nyelvészeti irodalommal. Eckhardt jeles szótára nagyon sokáig kiindulópontja lesz minden hasonló vállalkozásnak. De nemcsak a szakember találja meg benne a maga nélkülözhetetlen munkaeszközét, hanem a művelt nagyközönség is teljes bizalommal fordulhat hozzá felvilágosításért.

Mindezek alapján Eckhardt Sándort, a kivételes jelentőségű tudóst, a legmelegebben ajánljuk a tek. Akadémia figyelmébe.

Németh Gyula r. t.

Husztai József l. t.

Pais Dezső l. t.

Moravcsik Gyula l. t.

Szidarovszky János l. t.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

Az I. osztály széptudományi alosztályába levelező tagul ajánljuk **dr. SIK SÁNDOR** szegedi egyetemi tanárt, a Kisfaludy-Társaság tagját.

Az Akadémia I. osztályának nagy feladata nyelvünk ép-ségének védelme, a nyelvromlástól való megóvása, — e munkában a nyelvtudomány művelői mellett szükség van szépírókra is, akik népszerűbb és elterjedtebb munkáikkal mintegy gyakorlati példát adhatnak a nyelvtisztaságra, s a nyelvhelyesség törvényeit a megszokás erejével terjesztik a közönség körében.

Sik Sándor költői munkássága ma már nem szorul bővebb ismertetésre. Költészetének tárgyai: a hit, anyjának képe, gyermekkori emlékei, s nem idegen tőle a haza szeretete. Iránya már hivatásánál fogva eszményi. Könnyen folyó verselésének súlyt adnak gondolatai, melyek nem ritkán fordulnak a szegények és elnyomottak felé. Vallásossága nem csupán a tárgyban nyilvánul, hanem abban is, hogy megszépíti az emberi érzéseket. Verseiben van valami templomi hangulat: egy komoly lélek elmélyedése. Költői munkásságának széles köreit kiforrott egyéniség foglalja egységbe.

Tudományos munkássága írói jellemrajzaiban igen mélyreható elemzéseket nyújt. Nagy gonddal, finom átérzéssel merül el a lelki élet vizsgálatába: éles szemmel hatol be az alkotás titkaiba és műhelyébe; különös figyelmet fordít a művészi kifejezés, a stíl és a nyelv tanulmányára. Külön ki kell emelnünk a verstan körébe vágó fejtegetéseit.

Sik Sándor munkássága teljes mértékben rászolgált arra a kitüntetésre, melyet az akadémiai tagság jelent. Tehetsége, kora nem lankadó munkásságot ígér, s így hasznos tagja lehet Akadémiánknak.

Pintér Jenő r. t.

Voinovich Géza r. t.

COLLINDER BJÖRN uppsalai egyetemi tanárt, a finnugor összehasonlító nyelvtudomány kiváló művelőjét az I. osztályba külső tagnak ajánljuk.

Collinder egyfelől a svédországi lapp nyelvjárások helyszíni vizsgálata és tudományos földolgozása terén fejt ki buzgó munkásságot, másfelől a finnugor és az indogermán, illetőleg germán nyelvcsoporthoz való viszonyának és kölcsön-

hatásának földéítésén fáradozik. Irodalmi munkásságának legkimagaslóbb eredményei a következők:

1. *Über den finnisch-lappischen Quantitätswechsel* (Uppsala, 1929), amelyben főleg észti és keleti-lapp nyelvi kutatásai alapján az egész finnugor hangtan gerincévé vált fokváltakozási elméletet fejleszti tovább:

2. *Die urgermanischen Lehnwörter im Finnischen* (Uppsala, 1932) című munkája a finnségi nyelvek legrégebbi germán jövevényszavainak sokat vitatott kényes kérdését fejtegeti és tisztáz rendkívül nagyjelentőségű részleteket (az elő-germánial való érintkezés lehetősége, az ősgermán elemek kritikai megrostálása stb.);

3. *Indo-uralisches Sprachgut* (Uppsala, 1934) című műve szintén a legfogasabb nyelvtudományi kérdések egyikét, az indogermán-uráli (finnugor-szamojéd) nyelvviszony kérdését vizsgálja. Az egymásnak ellentmondó előző nyilatkozatok, tanítások és saját kutatások eredményeinek fölhasználásával rendszeresen összeállítja az uráli és az indogermán nyelvcsalád alaktani (ragozási, szóképzésbeli) valamint szókészleteti egyezéseit s ez egyezések mérlegelése után óvatosan az ősrökség hívóinek pártjára áll. A hetven éve tartó vitát nem tudja, nem is akarja lezárni, mert sohasem hagyja figyelmen kívül, sőt tárgyilagosan kiemeli a kérdés természetében rejlő nagy nehézségeket.

Ha a felsoroltakon kívül számba vesszük még a lappok életmódjáról, művelődési viszonyairól írt pompás összefoglalását (*Lapparna*. Stockholm, 1932), a finn széppróza történetéről (*Finsk prosadiktning*. Stockholm, 1932), a finnországi nyelvi és nemzetiségi harerről (*Språkstrid och nationalitetskamp i Finland*. Stockholm, 1935) szóló füzetait, finn olvasókönyvéhez készített finn nyelvűtanát (*Handledning till Finsk Läsebok*. Uppsala, 1936) és a NyK. L. kötetében kiadott szép értekezését (*Analytische Sprachentwicklung und linguistische Teleologie*), akkor világosan áll előttünk *Collinder* sokoldalú és nagyértékű tudományos egyéniségének képe. A kép teljességéhez hozzátartozik még valami: *Collinder* kitűnően tud magyarul, megelépedően ismeri a magyar szellemi tudományok szakirodalmát és nagy hálára kötelez bennünket a Svédországban járó magyar ösztöndíjasok tudományos munkájának lelkes, avatott irányításával.

Külső taggá való megválasztásra melegen ajánljuk.

Szinnyei József ig. és r. t.

Melich János ig. és r. t.

Németh Gyula r. t.

Zsirai Miklós l. t.

A II. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK :

A Magyar Tudományos Akadémia II. osztályában megüresedett tiszteleti tagságra úgy magam, mint igen nagyszámú akadémiai tagtársam nevében tisztelettel és lelkesedéssel ajánlom **dr. BALOGH JENŐ** rendes tagot, Akadémiánk 15 éven át rendkívüli érdemeket szerzett főtitkárát.

A Magyar Tudományos Akadémia hagyományai szerint a tiszteleti tagságot háromféle érdem jutalmazásául szokta juttatni. Ezek: kiváló tudományos működés, avagy államférfíú tevékenység, vagy az Akadémia körüi szerzett különleges érdem. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy dr. Balogh Jenő tagtársunkban mind a három a legteljesebb mértékben egyesülve van.

Tisztelettel kérve ajánlásom figyelembe vételét, maradtam

Hegedüs Loránt ig. és t. t.
Károlyi Árpád t. t.
Jankovich Béla ig. és t. t.
Angyal Dávid t. t.
Domanovszky Sándor ig. és r. t.
Angyal Pál r. t.
Finkey Ferenc r. t.
Kolosváry Bálint r. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

A II. osztály A) alosztályában megüresedett egyik levelező tagságra tisztelettel ajánljuk **MAGYARY ZOLTÁN** egyetemi nyilvános rendes tanárt.

Előbb a vallás- és közoktatásügyi minisztérium miniszteri tanácsosa s a Pázmány Péter-Tudományegyetemen a költségvetési jog magántanára, majd 1930 óta ugyanezen egyetemen a magyar közigazgatási és pénzügyi jog nyilvános rendes tanára. Tudományos munkásságának első komoly terméke «A magyar állam költségvetési joga» címen 1923-ban közzétett jeles monográfia, mely a költségvetési jog fejlődésének bemutatásával nagy szakavatottsággal tárgyalja e jogi anyag minden fontos kérdését. Megvilágítja a költségvetési jog elméletét s kritikailag ismerteti a magyar költségvetési és zárszámadási jog intézményeit. Erős kritikai érzéket árul el, és de lege ferenda tett

megjegyzései is helytállók. Nyelvezete világos, szabatos, előadása folyamatos. Ez a munkája volt habilitációjának az alapja.

Nagy előszeretettel és eredményesen foglalkozik tudománypolitikai kérdésekkel. «A magyar tudományos nagyüzem megszervezése» című, 1931-ben megjelent könyve (234 l.) különféle vonatkozású tudománypolitikai cikkeit, értekezéseit foglalja magában. Szerkesztésében és részben írói közreműködésében jelent meg «A magyar tudománypolitika alapvetése» című terjedelmes munka (1927., 684 l.). Ugyanilyen jellegű munka került kiadásra a szerkesztésében és részben írói részvételével németül is «Die Entstehung einer internationalen Wissenschaftspolitik» címen. (1932.).

A magyar közigazgatás racionalizálásáról és a magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztosításáról közigazgatási racionalizálási kormánybiztos korában javaslatokat intézett a kormányhoz s azokat 1930 és 1931-ben nyomtatásban is közzétette.

Jelentős tudományos beccsel bír az «Amerikai államélet» című tanulmánya (1934., 304 l.). A helyszíni tanulmányok során szerzett széleskörű, az amerikai közélet különböző viszonylataira vonatkozó adatok bőséges felhasználásával világítja meg és jellemzi az amerikai Únio állami struktúráját.

Magyary tudományos egyéniségének egyik jellegzetes tulajdonsága nagy agilitása s kiváló munkabírása. Ennek s kiterjedt idegen nyelvismeretének köszönheti kiváló közigazgatási tudása mellett több külföldi tudományos és gyakorlati intézménnyel való szoros összeköttetéseit, melyeknek gyümölcsei, megválasztása esetén, minden bizonnyal Akadémiánk részére is csak hasznosíthatók lennének. Külföldi megbízatásai között a következőket említhetjük: Magyarország állandó képviselője az Institut International de Coopération Intellectuelle mellett; az Institut International des Sciences Administratives egyik alelnöke; az Akademie für Deutsches Recht tagja. Legutóbb 1936-ban a Congrès International des Sciences Administratives egyik főelőadója volt. Végül megemlíteni bátorodunk, hogy Magyary Zoltán már két ízben is ajánlatott a Tekintetes Akadémiának levelező tagságra.

Mindezeknél fogva ismételten melegen ajánljuk Magyary Zoltánt a levelező tagok sorába való megválasztásra.

Finkey Ferenc r. t.
Kolosváry Bálint r. t.
vitéz Moór Gyula l. t.
Tomcsányi Móric l. t.
Kuncz Ödön l. t.
Szladits Károly l. t.

Dr. MENYHÁRTH GÁSPÁR-t, a szegedi m. kir. Ferenc József-Tudom. egyetem nyilv. r. tanárát tisztelettel alulírottak a II. osztály A) alosztályában megürült *levelező* tagsági helyek egyikére megválasztásra ajánljuk.

Dr. Menyhárh Gáspár évtizedek óta egyik legszorgalmasabb és legeredményesebb művelője a magyar magánjognak, katedráján és a tudományos irodalom terén egyaránt. Ez évben ünnepli meg tanári szolgálatának 25 éves fordulóját és ahhoz az elismeréshez, mely őt ez alkalommal tanítványai, kartársai és tisztelői részéről éri, méltán sorakoznék a Tek. Akadémia is azzal, hogy munkatársai legszorosabb körébe őt beválasztja. Dr. Menyhárh Gáspár azonban nemcsak tudományos téren és a felső jogi oktatás szolgálatában vívott ki magának a legmagasabb helyről is jutalmazott érdemeket, de a társadalmi életben kifejtett sokoldalú és nobile officiumként teljesített tevékenysége is a legmesszebbmenő méltánylásra tarthat számot. Évtizedet meghaladó időn át volt az erdélyi róm. kat. status egyik kipróbált vezérlőférfia s részese annak a küzdelemnek, melyet a róm. kat. autonómiának ez a történelmileg önállóan fejlett hatalmas szervezete az Erdélyben berendezkedő háború utáni új imperium sajnos sikerre jutott törekvéseivel szemben folytatott.

Tudományos munkásságának eredményeiről, csak a fontosabbakra térve ki, a következőket hozzuk fel ajánlásunk támasztékaiul:

Első nagyobb szabású munkájában az *«Özvegyi jog»*-ban (megj. Kolozsvárt 1894) jogtörténelmi alapon tárgyalja hazai jogunknak ezt a legrégebbi multtal bíró intézményét, szembeállva azokkal a törekvésekkel, melyek a magánjog reformját a hagyományos magyar jogi gondolkodással szemben újszerű, de idegen institutiók átplántálása útján akarják megvalósítani. Második munkájában, a *«Jogselekmények különösen az ajándékozás hatályaltalanításáról csődön kívül»* (Kolozsvár, 1905) c. monográfiájában szerző úttörő feladat megoldását tűzte ki célul maga elé s a címbe vett, sem az irodalomban nem tárgyalt sem a gyakorlatban ki nem érlelt kérdést nagy dogmatikai készséggel és széles keretek között fejtegeti. Ez a munkája a magyar magánjogi irodalomnak időben nem múló értékű termékei közé tartozik. Ugyanily elismerés illeti szerzőnek *«Az elbirtoklás az Optk. alapján»* c. 1910-ben megjelent munkáját, mely után hosszú sorban hívhatnók fel ajánlásunk megindoklásául dr. Menyhárh Gáspár fáradhatatlan tudományos tevékenységének többi bizonyítékait. Csak a jelentősebbeket emelve ki, a következő tanulmányok felemlítését tartjuk szükségesnek: *«Kötelmi jogok dologbeliségéről»* (Kolozsvár, 1911.), *«Az atyásági*

keresetről az Optk.-ben» (Kolozsvár, 1912.), «A szavatosság törvényhozási szempontból» (Kolozsvár, 1917.), «Elévülés és záros határidő» (Kolozsvár, 1917.), «Érvénytelenség és hatálytalanság, figyelemmel a ptk. javaslatára» (Kolozsvár, 1914.), «A kötelesrész kielégítésének módjáról» (Szeged, 1931.), «Fajlagos kötelem» (Budapest, 1932.), «A jelzalog megszűnéséről» (Grosschmid-émlékkönyv), «Adalékok az értékpapír fogalmához» (Polner-émlékkönyv, Szeged, 1935.). A felsorolt kisebb-nagyobb terjedelmű tanulmányok, értekezések az elemező jogtudománynak értékes képviselői és szerzőjük munkásságának az egész magánjogot átfogó intenzitására utalnak rá.

Inkább gyakorlati és didaktikai célokat szolgál szerző «Kötelmi jog»-a (megj. Kolozsvárt, 1918.), «Az osztrák ált. polg. törvénykönyv jelenlegi érvényében» (Budapest, 1914.) és «A magyar polgári perjog» (Budapest, 1934.) c. munkája.

Egy hosszú és érdemes professzori és tudós élet elismerése mellett Akadémiánk dr. Menyhárh Gáspárban értékes munkakerőt biztosíthat nagy céljainak szolgálata érdekében és ezért bizalommal kérjük számára a levelező tagsággal való megtiszteltetést.

Finkey Ferenc r. t.

Ereké István r. t.

Kolosváry Bálint r. t.

vitéz Moór Gyula l. t.

Tomcsányi Móric l. t.

Kuncz Ödön l. t.

Szladits Kárpoly l. t.

Dr. NEUBAUER GYULA, pécsi egyetemi magántanár, m. kir. pénzügyi tanácsosnak a M. Tudományos Akadémia II. A) alosztályába levelező taggá való megválasztását alulírottak tisztelettel ajánlják.

Neubauer Gyula, aki Budapesten 1891-ben született és a világháborúban harctéri szolgálatot teljesített, a magyar közgazdasági tudománynak immár egy évtized óta igen szorgalmas és kiváló képzettségű munkása. Már első munkája, mely *A határhaszonelmélet bírálata* (Pécs, 1927.) címen jelent meg, kitűnő elméleti képzettségről és egyúttal tudományos önállóságról is tesz tanúságot. Midőn a külföldi irodalomban a szubjektív értékelmélet hívei heves vitát folytattak ez elmélet alkalmazásának egyik legfontosabb kérdésében és hiába igyekeztek kivezető utat találni a készletek értékelésének a Wieser és Böhm-Bawerk-féle vitában elintézetlenül maradt kérdésében, Neubauer egy egészen új megoldási javaslattal állott elő munkájában. Javas-

latának lényege az, hogy nem a készlet utolsó egységében kell keresnünk az értékelés alapját, miként Wieser tette, de nem is a Böhm-Bawerk által javasolt hasznok összegezésében, hanem egy átlagértékben, melyről bebizonyítja, hogy teljesen megfelel azoknak a követelményeknek, melyek a szubjektív értékelmélet kiindulási pontjaiban foglaltatnak. A jószágkészleteknek átlagérték szerint való értékelése ugyanis összefér az első Gossen törvénnyel, mert az egyes hozzánövekvő egységek csökkenő hasznával számol, de egyúttal számol a készlet ama tulajdonosságával is, hogy az egyes egységek értéke egyenlő. Ebben van a megoldás előnye, mert a Wieser-féle elintézés az egységek egymásközi helyettesíthetőségéből levonja ugyan a következtetést, de e közben valószínűtlen eredményre jut, míg Böhm-Bawerk álláspontja szem előtt tartja ugyan azt, hogy hozzánövekvő egységek növelik a készlet értékét, de elejti az egységek értékegyenlőségének fontos követelményét. A Neubauer-féle megoldás még megnyerőbbé válik, ha oly nagy készletre gondolunk, melynek utolsó egységei már jelentőség nélküliek, tehát határhasznuk zérus. Ez esetben a Wiesner-féle megoldás szerint az egész készletnek szabad jószággá kellene válnia, míg Neubauer megoldása szerint a készlet értéke ekkor is megmarad. E megoldás tehát számol avval, hogy egységek hozzánövekvése növeli ugyan a készlet értékét, de csökkenő arányban. Ebben közeledik a szubjektív értékelmélet Jevons-féle ágának megoldásához is, mely az összhason kérdésére vonatkozik. Miután Neubauer később a Jahrbücher f. Nationalökonomie und Statistik-ban is közölte idevágó gondolatait, ugyane helyen egy japán szerző, Takeda egészen hasonló megoldást javasolt. (L. e folyóirat 135. köt.-ben.)

Neubauer munkájában több más gondolatot is vet fel, melyek közül figyelemre méltó p. o. a magasabb rendű készlet fogalma. Ha az elnevezés nem is látszik szerencsésnek, egy fontos tényre hívja fel a figyelmet, melyet H. Mayer, a bécsi iskola mai vezetője is számbavesz, t. i. arra, hogy a gazdálkodás egységes volta az idő mozzanatát sem hanyagolhatja el az értékelésben és ezért ennek is szerep kell, hogy jusson a készletek értékelésénél.

Nem foglalkozhatunk Neubauer egyéb munkáival is ily részletességgel. Csak azt kívánjuk megjegyezni, hogy ugyanily alapos felkészültségről tanúskodik a gazdasági beszámítás elméletéről szóló értekezése éppenúgy, mint azok az értekezések, melyeket a pénz és hitelemletről, valamint a gazdasági egyensúly elméletéről a Közgazdasági Szemlében közzétett.

Mind e munkáit nagy elméleti elmélyedés és kitűnő kritikai érzék jellemzi. Hozzájárul ehhez képzettségének széleskörű

volta. Akár az értékelmeletről, akár az ár-, a pénz- és a hitel elméletről ír, mindegyik téren teljesen otthon van és egészen ura az irodalmi anyagnak is.

Az 1929—30. és 1930—31. tanéveket állami ösztöndíjjal Németországban, illetve Angliában töltve, közvetlen kapcsolatba került a külföld tudósaival is. E kapcsolatot később is fenntartotta. Ismételten közzétette dolgozatait különböző német folyóiratokban, melyek ezeket mindig szívesen fogadták és nagyobb külföldi munkák bírálatát is ismételten rábízták. Ezek közül kivált a Robertson és a Keynes-féle munkák bírálatára szeretnék utalni. Az első a Jahrbücher f. Nationalökonomie u. Statistik 130. kötetében, a másik a Schmoller-féle évkönyv 55. évfolyamában jelent meg. E bírálatok igen magas színvonalú, nagy tekintélyű írók bizonyos mesterként feltevésekből származó levezetéseit veszik igen ügyesen bonckés alá. Ugyanez áll a Cassel-féle árelméletre vonatkozó bírálatáról is, mely a Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft 89. kötetében jelent meg.

Már e cikkek felsorolása is mutatja, hogy Neubauer folyton dolgozó, szorgalmas munkaerő, ki állandóan foglalkozik a tudomány kérdéseivel. Neve egyébként nem ismeretlen a Magyar Tudományos Akadémia előtt, mert 1932-ben «A határhaszonelmélet bírálata» c. munkáját Akadémiánk a Weiss Fülöp-jutalommal tüntette ki és ezzel több év közgazdasági munkái távlatában is jutalmazásra érdemesítette e könyvet.

Mindezek alapján úgy véljük, hogy Neubauer Gyulában jeles tehetségű, szorgalmas és munkabíró tagot nyerend Akadémiánk. Ezért melegen ajánljuk megválasztásra.

Földes Béla t. t.

Heller Farkas r. t.

Navratil Ákos l. t.

Balás Károly l. t.

Fontosabb munkái :

A határhaszonelmélet bírálata. Pécs, 1927. 166. p.

A gazdasági beszámítás elmélete. Közgazdasági Szemle, 1927. 70. köt. 339—351. p.

Tőke, vagyon, gazdaság. U. o. 1927. 71. köt. 313—33. p.

A pénz és hitel a gazdasági forgalomban. U. o. 1930. 73. köt. 1—30. p.

Werner Kurt : Oppenheimers System des liberalen Sozialismus. U. o. 1930. 73. köt. 147—54. p.

Statisztika és közgazdaságtan. U. o. 1931. 74. köt. 253—87. p.

- A gazdasági egyensúlyról. U. o. 1932. 75. köt. 357—88. p.
 A közgazdasági naturalizmusról. U. o. 1935. 78. köt. 468—499. p.
 Hitelpolitika és aranyvaluta. U. o. 1936. 79. köt. 653—99. p.
 Az objektivitás a társadalomtudományokban. Társadalomtudomány 1926. 6. köt. 103—24. p.
 Világválság és gazdaságelmélet. Navratil Ákos-emlékkönyv. 1935. 324—70. p.
 Grenznutzen, Indifferenz, Elastizität, Durchschnittsnutzen. Jahrbücher f. Nationalökonomie und Statistik. 133. Bd. III. F. Bd. 78. 1930. 662—701. p.
 Eine pseudoexakte Geldtheorie. U. o. 135. Bd. III. F. Bd. 80. 1931. 656—702. p.
 Die Entwicklung des Kapitalbegriffes und seine Beziehung zu Vermögen, Reichtum und Einkommen. Schmollers Jahrbuch 1931. 55. Jhg. I. Hlbbd. 27—53. p.
 Keynes John Maynard: A Treatise on Money. U. o. 1932. 56. Jhg. I. Hbd. 121—29. p.
 Die Casselsche Preistheorie. Zeitschrift f. d. gesamte Staatswissenschaft. 89. Bd. 1930. 53—79. p.
 Mathematische Volkswirtschaftslehre. U. o. 1931. 91. Bd. 135—45. p.
 Oppenheimer und seine Kritiker. Zeitschrift f. Nationalökonomie. 1931. Bd. II. 429—37. p.
 Die Gossenschen Gesetze. 1931. Bd. II. 733—53. p.

SOMOGYI JÓZSEF-et, a szegedi állami Polgári-iskolai Tanárképző Főiskolán a filozófia és pedagógia rendes tanárát, a budapesti Pázmány-egyetemen a filozófia magántanárát ajánljuk a II. osztály A) alosztályába *levelező tagnak*.

Somogyi József (szül. 1898.) tudományos útja határozott egyvonalúsággal és céltudatossággal az aktuális nagy filozófiai kérdések átfogó és egyben tüzetes, szakszerű tárgyalásának irányába mutat. Már doktori értekezése («Az indukció elmélete» 1921. 210 lap), melytől nem maradt el az illetékesek elismerése, mindjárt arra a területre lép, mely Kant óta a bölcseletnek legsajátosabb és leginkább vitatott területe, az ismeretkritika terére, és a nehéz kérdés tisztázásához figyelemreméltó szempontokat és eredményeket szolgáltat. Következő nagyobb munkája, «A fenomenológia története és kritikai vizsgálata» (1926. 163 lap), melyet Akadémiánk a Lukács Krisztina-díjjal tüntetett ki, ennek az utolsó nemzedékben esodálatos gyorsasággal hódító, jelentős, de bonyolult iránynak fölkatatja történeti gyökereit és mélyreható elemzéssel és kritikával világítja meg homályos pozícióit. «Az ideák problémája» (1931. 52

lap) a bölcselkedés egyik régi és alapvető kérdésének, az ideás tárgyak mibenlétének és mikéntlétének szubtilis vizsgálata. Hogy Somogyi nem tér ki a megismerés metafizikájának kérdése elől sem, mutatják a következő dolgozatai is: «A Lényeg problémája» (1926), «Az intuición» (1929), «Das Problem der intuitiven Erkenntnis» (1930), «A tehetség megállapításának problémája» (1933), «A létezés kezdete» (1936) c. tanulmányai. Mindezekben mindig a problematika mai magaslatán áll, higgadt körütekintéssel, tárgyilagossággal és biztos kritikával keresi a megoldásokat a vélelmek útvesztői közt.

Újabb munkáiban az aktuális világnézeti problémák felé fordul; de mindig úgy, hogy azok pszichológiai, természet-bölcseleti, etikai és metafizikai vonatkozásai és begyökérfései élesen előtűnnek és tárgyszerű méltatásban részesülnek. Kisebb előtanulmányok után a «Tehetség és eugenetika; a tehetség biológiai, pszichológiai és szociológiai vizsgálata» (1934. 416 lap) c. nagyszabású munkája a korszerű kérdést a világirodalmi relációkban is párját ritkító sokoldalúsággal világítja meg és számos eredeti vizsgálódással és megállapítással gyarapítja. Főként a test és lélek kapcsolatát, a tehetség, a lángész mibenlétét tisztázó megállapításai valamint a fajpszichológiát tárgyazó részei keltették föl a szakkörök figyelmét. Ennek a munkának kibővített német átdolgozása «Begabung im Lichte der Eugenik. Forschungen über Biologie, Psychologie und Soziologie der Begabung» (Wien—Leipzig, 1936. 518 lap) külföldön is széles körökben megérdemelt figyelmet, sőt föltűnést keltett; még világnézeti ellenfelei is elismerték tudományos értékét és magas étosztát, mely éppen a német nyelvtérületen ma közkeletű ellentétes fölfogásokkal szemben merete képviselni a philosophia perennis álláspontját.

Ma a tudományokon végigrezeg valami határozott honvágy az őshaza, a filozófia iránt. Ez a megmozdulás, amennyire alkalmas arra, hogy ismét becsülethez segítse a bölcséletet, annyira veszedelemmé és végzetté válhatik, amikor munkásokat szállít neki idegenből is; amikor kapcsolatokat keres a különféle szaktudományok területei között, egyben tág kaput nyit a dilettantizmusnak; amikor hamar hajlandó világnézeti koalíciókra, fölszabadít egy végzetes szinkretizmust és fölidézi a tiszta tudományosság dekadenciáját. Ilyenkor kétszeresen meg kell becsülni azokat a filozófusokat, kik, mint Somogyi, széleskörű és szelíd szakismeretekkel rendelkeznek, nevezetesen mint ő az alapvető természettudományok és a matematika terén is, és egyben birtokosai annak a tudományos fegyverzettségnek, iskolázottságának, akribiának is, mely a határzavarokkal és a dilettánskodással szemben érvényre tudja juttatni a szigorú

tudományosságot, annak kritikai érzékét, higgadt tárgyilagos-ságát, tárgyszerűségét és pontosságát. Somogyi tudományos profilja és eddigi munkássága kezesség arra, hogy az Akadémia a most jelzett helyzet által eléje szabott normatív és exempláris hivatásához benne megtalálja a megbízható, jó munkást.

Schütz Antal l. t.
vitéz Moór Gyula l. t.

Mi, tisztelettel alulírottak, a II. A) alosztályban megüresedett levelező tagsági helyek egyikére **dr. VLADÁR GÁBOR** kir. kúriai tanácselnök urat hozzuk javaslatba.

Dr. Vladár Gábor, mint a m. kir. igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztályának vezetője, méltó utóda oly korán elhunyt, nagynevű dr. Szász Béla tagtársunknak. Nevét ország-szerte köztisztelet övezi, mely elsősorban nem magas hivatali állásának, mint inkább nemesveretű jogászi egyéniségének szól. A jogászi közvélemény a magyar nemzeti jogfejlődés legjobb hagyományainak képviselőjét becsüli benne és a mai nehéz időkben különös megnyugvással tekint rá, mint a jogeszmé erős meggyőződésű harcosára.

Dr. Vladár Gábor, háborús katonai szolgálatát leszámítva, több mint három évtized óta tagja az igazságügyminisztérium kiváló gárdájának. Hivatali szolgálatának természete hozza magával, hogy úgyszólván minden szellemi terméke a hivatali irományok névtelenségében rejtőzik. De minden szakember tudja, hogy mint a köz- és magánjogi osztálynak sok éven át vezetője, számtalan értékes adalékkal járult hozzá hazai jogunk fejlesztéséhez és kétségeinek eloszlatásához. A törvényelőkészítés terén pedig a fontos jogalkotások egész sora neki köszönheti jogászi kidolgozását és tudományosan megalapozott megokolását. Tevékeny részt vett a magánjogi törvénykönyv előkészítő tárgyalásaiban és indokolásának szerkesztésében. Mindez a sokoldalú munkássága egyetemes és elmélyedő jogi tudásról tanúskodik, amely nem szorítkozik a jogrendszer egy-egy szelvényére, hanem annak csaknem összes részeit a maguk organikus egymásra hatásában ragadja meg.

Hivatása e súlyos évtizedek alatt egész egyéniségének, minden erejének és teljes munkaképességének önfeláldozó odaadását kívánta tőle. Így csak kevés ideje és alkalmá maradt arra, hogy a tudományos irodalmat saját neve alatt külön adalékokban művelje. De ahol csak megszólalt, mindenütt a benne rejlő nagy értékekről tett tanúságot. Így a polgári törvénykönyv tervezetéhez írt bíráló véleményeiben (M. J. E. Ért.

új f. VIII. 56. k.), a hatályos jogszabályok hivatalos összegyűjtéséről tartott nagyhatású jogászegyleti előadásában (M. J. E. Érték. 1933. 3. f.), nemkülönben az 1936. évi közigazgatási továbbképző tanfolyamon a magánjog és a közigazgatás kapcsolatairól tartott mély tudományosságú előadásában (megjelent «A mai magyar közigazgatás» című hiv. gyűjteményben, 1936. 225 l.), valamint legutóbb a Magyar Jogászegylet 1936. évi Grosschmid-ünnepélyen mondott hatalmas serlegbeszédében (M. J. E. Érték. 1936. 4. f.). Élénk emlékezetünkben áll az 1936. decemberi Felsőoktatási Kongresszuson a jogi oktatás kérdéseiről elhangzott erőteljes állásfoglalása.

Meg vagyunk győződve, hogy dr. Vladár Gáborban a történeti alapon álló magyar jogfejlesztésnek egyik legértékesebb munkását nyernők meg Akadémiánk munkássága számára és azért őt megválasztásra nagy melegséggel ajánljuk.

Finkey Ferenc r. t.

Angyal Pál r. t.

Kolosváry Bálint r. t.

Illés József r. t.

vitéz Moór Gyula l. t.

Tomcsányi Móric l. t.

Kuncz Ödön l. t.

Szladits Károly l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK :

A II. osztály B) alosztályába *rendes tagnak* ajánljuk **GOMBOS FERENC ALBIN** levelező tagot, a magyar történet-tudománynak ezt a szerény, halkszavú munkását, aki sohasem kereste a zajos sikereket és mindég olyan feladatok megoldására vállalkozott, amelyek sok türelmet, nagy odaadást és elmélyedést, mondhatnók önfeláldozó munkát követelnek. Most is egy ilyen művet fejezett be : a külföldi középkori krónikák magyar vonatkozású adatainak összegyűjtését. Ézer egynéhány százra rúg azoknak az idegen kútfőknek a száma, amelyeket ilyen módon a magyar történetírás részére hasznosít, eddig jórészt ismeretlen anyagot. A Szent István-Akadémia kiadásában most van szedés alatt ez a nagy gyűjtemény, amely száz ívnyi terjedelemben fogja kezünkbe adni egy fáradhatatlan élet nagy gondnal összehozott eredményeit. Módszerében, feldolgozásában nagy akribia és a lehető legnagyobb pontosság jellemzik. Egy-

magában is elég érdem arra, hogy a tudós szerzót a rendes tagságra érdemessé tegye. De hogy tudós személyiségének egy másik oldalára is rámutassunk, megemlíjtük azt az objektív mérlegeléssel és finom ítélettel készült alapos jelentését is, amelyet 1934-ben az utolsó történelmi nagyjutalom odaítélése alkalmából terjesztett a tekintetes Akadémia elé.

Angyal Dávid t. t.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Gyalóky Jenő r. t.

Mályusz Elemér l. t.

Markó Árpád l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

Alulírottak tisztelettel ajánlják **dr. FEKETE LAJOS** országos levéltárnokot, a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem bölcsészettudományi karán a «török történelmi források» c. tárgykör magántanárát, aki meghívott tagja Akadémiánk Keleti Bizottságának is. Fekete Lajos ezidőszereint — a török kormány által a török állami levéltár által meghívatván, — a török levéltár-ügy megszervezése és irányítása terén fejt ki előreláthatóan hosszabb ideig tartó munkásságot Konstantinápolyban és Ankarában, amely munkásság reményeink szerint a magyar történelmi forráskutatás szempontjából is nagyértékűnek fog bizonyulni.

Ajánlottunk a török-magyar történelmi érintkezések török forrásainak ismertetése és a töröknyelvű történelmi segédtudományok művelése terén immár másfél évtized óta fejt ki értékes irodalmi tevékenységet. Tanulmányai és anyagközlései a magyar és a török szakfolyóiratokban láttak napvilágot, s különösen a török hódoltság korának ismeretére nézve nagyjelentőségűek. Önállóan megjelent munkái a következők :

Bevezetés a hódoltság török diplomatikájába, 1. füzet, Budapest, 1926, fol. XLVI—32. 1—16 tábla (megjelent németül is: *Einführung in die osmanisch-türkische Diplomatie der türkischen Botmässigkeit in Ungarn*, Lieferung 1, Budapest, 1927) és

Türkische Schriften aus dem Archive des Palatins Nicolaus Esterházy, Budapest, 1932, LXXVI—504, 1—10 tábla.

Amaz az osmán-török palaeographia és diplomatika szabályait foglalja rendszeres egységbe és e tekintetben úttörő munka, a «Türkische Schriften» pedig török okmánytárak kiadásához nyújt ideálisnak mutakozó mintát.

Fekete Lajos úgy a török történelmi forrásoknak feltárásával, mint oktatásra szolgáló rendszerező műveivel igen jelentős eredményeket ért el. Külföldi szakkörök által is elismert és méltányolt kutatói tevékenységének megérdemelt jutalma volna, ha a Magyar Tudományos Akadémia őt tagjai sorába választaná.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Gyalóky Jenő r. t.

Hajnal István l. t.

Mályusz Elemér l. t.

Markó Árpád l. t.

A II. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK :

A II. osztályba *külső* tagnak a legmelegebben ajánljuk **BÜHLER KÁROLY**-t, a filozófia és a pedagógia tanárát a bécsi egyetemen, a mai lélektudományi kutatás egyik legkiválóbb képviselőjét. Munkásságának főterülete a magasabbrendű lelki működéseknek s az ember szellemi fejlődésének vizsgálata, a kettőt pedig egybekapcsolja a nyelv nagyszerű pszichológiai kutatásában. A modern gondolkodáspszichológiának, mint Oswald Külpe munkatársa, egyik úttörő megalapítója : a lelki élet szenzualisztikus magyarázatának helytelenségét kimutatva, a nem-szemléletes gondolkodási aktusok sajátyszerűségét új világításba helyezte, a gondolkodás pszichológiájának főkérdéseit nagy élelméjűséggel fölvetette és a kísérleti személyek rendszeres önmegfigyelésének módszerét kiépítette.

A lelki élet magasabbrendű működésének vizsgálati szeleme hatja át gyermeklélektanát is, amelyben következetesen vezet keresztül a szellemi élet háromszakaszos fejlődésére (ösztön, szokás, értelmi funkciók) vonatkozó elméletét. Ugyan-csak a gondolkodás- és fejlődéslélektani vezérszempontokat érvényesíti a nyelv lelki oldalának kutatásában is.

Bühler munkásságának különös jelentősége van az alakpszichológiai kutatások területén is. Idevágó elmélete termékenyen kapcsolta össze az alakmonizmus és az alakelemek felfogását. A színzselélet lélektanában, Katz-cal és Jaensch-sel szemben, sajátyszerű duplicitáselméletet dolgozott ki a színek megjelenési módjainak magyarázatára.

Főbb munkái : *Tatsachen und Probleme zu einer Theorie der Denkvorgänge*, 1907. *Die Gestaltwahrnehmungen*, 1913. *Die geistige Entwicklung des Kindes*, 1918. (6. kiadás, 1933).

Die Erscheinungsweisen der Farben, 1922. Die Krise der Psychologie, 1927. Theorie der Sprache.

Kornis Gyula ig. és r. t.
vitéz Moór Gyula l. t.
Schütz Antal l. t.

Különös melegséggel ajánljuk a II. osztály *külső* tagjának **MEISTER RICHARD**-ot, a bécsi egyetemen a neveléstudomány tanárát, a bécsi Tudományos Akadémia rendes tagját. Meister klasszikus filológusnak indult. Már 1907-ben a Thesaurus Linguae Latinae munkatársa. Nagy elismerést aratott a hellenisztikus kor görög köznyelvének vizsgálatával (Prolegomena zu einer Grammatik der Septuaginta, 1907. Beiträge zur Lautlehre der Septuaginta, 1909.). Ezután munkásságának javarésze a kultúrfilozófia és pedagógiai területére esik. Egész sereg alapvető munkája jelent meg az antik nyelvi oktatás didaktikája köréből. Különösen programmatikus jelentőségű és nagyhatású műve: «Der Bildungswert der Antike» (1920). Másik könyve: «Humanismus und Kanonproblem» (1930) mély művelődés-filozófiai háttérrel tűnik ki. A nevelélmélet területén irányzó művei: Der Wissenschaftscharakter der Pädagogik, 1924. Spiel und Arbeit beim Kind und beim Erwachsenen, 1926. Der Begriff der Erziehung, 1930. Über die Stellung der Erziehungsgeschichte im System der Erziehungswissenschaft, 1931. Die Bedeutung der Kulturphilosophie für die Erziehung, 1931. Das Problem des Erziehungsziels, 1935.

Kornis Gyula ig. és r. t.
Domanovszky Sándor ig. és r. t.

SZÜLLŐ GÉZA közíró és politikus, volt magyar országgyűlési képviselőt, jelenleg a prágai cseh parlament tagját, több évtizedes *multra* visszatekintő értékes közírói tevékenysége elismerésül Akadémiánk kultagjával ajánljuk.

Lukinich Imre ig. és r. t.
Kováts Ferenc l. t.
Nagy Miklós l. t.

A III. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR botanikust, a budapesti Kir. M. Pázmány Péter-Tudományegyetem nyug. ny. r. tanárát tiszteleti tagul ajánljuk.

Mágócsy-Dietz Sándor 1897 óta levelező, 1908 óta rendes tagja Akadémiáknak. *Egyetemi tanári tanító tevékenységének* gerincét általános növénytan (sejttan, szövettan, alaktan, biológia, élettan tárgykörébe eső) előadásai alkották, amelyeket 1889-től, habilitációjától kezdve az 1934/35. tanév végéig tartott. Ehhez hozzászámítva előző tanársegédi (1880-tól tartó) idejét, 55 évre tehető előadó-tanító tevékenysége. A legkitűnőbb előadók közé tartozott, akinek előadásait szívesen hallgatták a bölcész és gyógyszerész hallgatók. Az évenként ismétlődő főkéllégium mellett periodikusan változó sorrendben biológiai témákról hirdetett külön előadásokat. Előadásait jellemezte, hogy állandóan felújította anyagát a tudomány haladásával párhuzamosan. Saját tárgykörén kívül több mint egy évtizedig növényrendszertani előadásokat is tartott, mint a rendszertani tanszék helyettesítője. A mikroszkópiai, élettani és morfológiai gyakorlatokat teljesen átszervezte külön a tanárjelöltek és külön a gyógyszerészek részére. A haladottabbakat és doktorjelölteket főképpen összehasonlító szövettani irányban vezette. Főtörekvése volt a növénytan iránti érdeklődés felkeltése, ébrentartása, állandó ösztönzés a munkára. Akiben csak némi hajlandóságot is látott a munkálkodásra, azt azonnal befogta az intézeti és növénykerti munkálatok (gyűjteményrendezés, könyvtár kezelés, kerti adminisztráció stb.) elvégzéséhez és ezáltal sok, de állandó felújuló ifjúsági körrel vette magát körül. Ezekből kerültek ki tanársegédei és ezeket nevelte a tanári, gyógyszerési és kísérletügyi pályákra.

Egyetemi tanári pályájának még két fő motívuma volt. Az egyik a növénykert ügye, a másik a rendszertani tanszék megszervezése. Nagy küzdelmet fejtett ki a régi nagy növénykert fenntartásáért az orvoskari klinikák térhódítása ellen, majd ennek a sikertelensége után évtizedes munkát fordított az új növénykerti terület kiválasztására és nagyon sok munkát ölt a margitszigeti kert tervének részletes kidolgozására. Amikor ez a terv is összeomlott, a megmaradt régi kertrészletet alakította át, mert a világháború utáni szűkös időkben már nem várt újabb területi változtatást.

A másik törekvése sikerrel járt. Szívós munkával sikerült kivívnia a növénytan tanszék kettéosztását. Saját tanszéke részére a növényalak és élettant, vagyis az ú. n. általános növénytant összefoglaló tárgykört foglalta le s ettől elválasztotta a növényrendszertant és növényföldrajzot. Ennek az új tanszéknek a megalkotása a magyar botanika történetében Mágócsy professzor nagy érdeméül jegyzendő fel, mert ezzel újból otthont adott a Kitaibel-féle magyar-flórakutató irányzatnak, amely Mágócsy elődjei alatt leszorult az egyetemi katedráról.

Kutató tevékenysége magán viseli elődje, Jurányi Lajos szellemi irányításának bélyegét. Első jelentősebb dolgozata sejtani irányú, az Euphorbiák tejnedvének mikroszkopos analysisét tartalmazza. Ez volt doktori értekezése, de már ezt is a M. Tud. Akadémia adta ki (1882). Következő nagyobb tanulmányok eredményeit összefoglaló értekezése fejlődéstani irányú, amely külön kötet alakjában jelent meg a Magyar Tudományos Akadémia «Értekezések a természettudományok köréből» c. vállalatának XVII. kötetében magyarul és a «Bibliotheca botanica» c. vállalatban (Cassel, 1887) németül. A Sparganium és a Typha virág és termés fejlődéséről szóló e munkája általános elismerést hozott szerzőjének. Nemcsak a Kir. Magyar Természettudományi Társulat koszorúzta meg Bugát-díjával, hanem a külföldi kritika is kedvezően fogadta és a szakirodalom átvette megállapításait.

Csak jelentősebb kutató munkát igénylő munkálatait kiemelve, az 1899-ben megjelent «Kétszikű fás növények béli-diaphragmája» c. műve a modern szövettani művek mintaképe. A 90-es években tenyésztési kísérletekkel kívánta tisztázni a kender nemének változását, majd a lomblevelek változékony-ságát. Mindkét nagyobb értekezése a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában (1906 és 1918) jelent meg és arról tanúskodik, hogy szerzője több évi beható kísérleti kutató módszerrel oldja meg sikerrel a bonyolult problémákat. E munkák Mágócsy-Dietz nevét megörökítették a nemzetközi irodalomban. E jelentősebb művekhez még több kisebb, éles megfigyelő képességről tanúskodó mű csatlakozik, amelyek biológiai és organográfiai tárgyú kérdéseket oldanak meg (l. felsorolást az Almanach köteteiben). E kutató tevékenységgel kapcsolatban emeljük ki, hogy Mágócsy elsőnek hangsúlyozta hazánkban, hogy az egyetemi botanikus kert elsősorban a kapcsolatos tanszék tudományos kutató tevékenységének szolgálatában van, s e célra a kert egyrészt, mint «kísérleti elzárt terület» fenn is tartotta. Itt folytak az ő és tanítványai kísérleti tenyésztései. Kutató tevékenységének elismerése elsősorban tudományos akadémiai tagsága, továbbá a Természettudományi Társulat tiszteleti tagsága és Növénytani Szakosztályának tiszteletbeli elnöksége, végül az a 11 növény, amelyet a kutatók az ő nevéől neveztek el.

Írói *tevékenysége* kutató és tanári tevékenységéhez csatlakozik. Irodalmi műveinek felsorolásában azonban a kisebb mennyiségű tudományos, kutatáson alapuló értekezéseim kívül a nagyobb tömeget az ismertető művek és közlemények teszik.

Könyvei közül kettő volt igen jelentős a magyar botanikai irodalomban. Az egyik az «Erdészeti Növénytan», amelynek

I. kötete, az Általános Növénytan 1891-ben jelent meg 530 oldal terjedelemben. Ez a mű vezette be a magyar irodalomba a modern sejt-, szövet- és élettant. A II. kötet, a Növényrendszertan, rendszeres növénytan és növényföldrajz, 1896-ban jelent meg 1336 oldallal, 613 képpel. E kötet a világirodalom azon kevés művei közé tartozik, amely az erdészeti szempontok figyelembevételével. Az «Erdészeti Növénytan»-t Fekete Lajossal együtt írta Mágócsy-Dietz Sándor. E mű II. kiadása a jelenlegi soproni professzor, Fehér Dániel társszerzőségével jelenik meg s eddig az utóbbi években már 3 kötete látott napvilágot. Az «Erdészeti Növénytan» majd 3 évtizedig egyedüli forrása volt a tudományos növénytanunk hazánkban.

Másik műve «A növények táplálkozása, tekintettel a gazdasági növényekre» című, amely 415 képpel 716 oldalon 1909-ben jelent meg. Mint első részletes magyar népszerűsítő növényélet-tani mű, nagy hatást gyakorolt a magyar gazdasági és biológiai művelődés fejlődésére.

Egyéb könyvek közül Mágócsy-Dietz Sándor írta meg a Műveltség Könyvtára «Élők világa» c. kötetében a növények életfolyamatai című fejezetet, továbbá revideálta a Wagner-féle «Magyarország virágos növényei» c. művet és a Molisch «Növényélettan» c. mű magyar fordítását.

Népszerűsítő és ismertető közleményeinek száma meghaladja a háromszázat. Ezzel oly nagy szolgálatot tett a magyar olvasó közönség természettudományi műveltségének kifejlesztésében, hogy ez önmagában is elégséges volna Mágócsy-Dietz Sándor nevének megörökítésére a magyar kultúra történetében.

E közleményeiben többféle irányt szolgált. Kiegészítette egyetemi előadásait és pótolta a hiányzó biológiai kézikönyveket, tájékoztatta az irodalom haladásáról a magyar szakköröket, serkentőleg agitált a magyar intézmények alapítása és fejlesztése érdekében, igyekezett a magyar mező-, erdő- és kertgazdaságot tudományos botanikai alapokra fektetni, kiépítette a kapcsolatot a botanika és a rokon-tudományok között, eredményes harcot vívott a természeti emlékek megóvása érdekében, küzdött a magyar természettudományi műveltség helyességéért, szépségéért, magyarságáért, kivívta az alkalmazott növénytani irányok tudományos értékelését.

Földművelésügyi irányú tevékenysége szoros kapcsolatban van egyetemi tanári hivatásával. 1897 óta a földművelésügyi minisztérium hivatali ügykörében fejt ki igen nagy tevékenységet, mint a mezőgazdasági felülbíráló tanács, a mezőgazdasági kísérletügyi bizottság, a földművelésügyi gyógynövényforgalmi bizottság tagja és a növényvédelmi bizottság elnöke, referátu-

mainak, javaslatainak és elaborátumainak nagy sorával vett részt a kísérletügyi intézmények szervezésében és mint szakreferens, ezek állandó irányításában.

Földművelésügyi tevékenységéhez tartozik a magyar erdészet, kertészet és szőlészet színvonalának emelése érdekében kifejtett tevékenysége is az illetékes egyesületekben és folyóiratokban.

Egyesületi tevékenységét még jelenleg is folytatja. Különösen a Természettudományi Társulat, a Gyógyszerésztudományi Társaság, és a Kertészeti Egyesület vallja őt egyik vezérének.

Akadémiánk méltó érdemet jutalmaz akkor, amikor hosszú élet eredményes munkásságának elismerésül Mágócsy-Dietz Sándort tiszteleti tagjául választja.

Entz Géza r. t.

Zimmermann Ágoston r. t.

Tuzson János l. t.

Kaán Károly l. t.

Szabó Zoltán l. t.

Dudich Endre l. t.

A III. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK :

RADOS GUSZTÁV dr.-t, Akadémiánk rendes tagját *tiszteleti* tagnak ajánljuk a III. osztályba.

Akadémiánk Rados Gusztávot 1894-ben választotta levelező, és 1907-ben rendes tagjává.

E hosszú időben közismerten olyan terjedelmes, értékes és eredeti eredményekben dús irodalmi tevékenységet végzett, hogy annak egyes tételei felsorolásától eltekinthetünk.

Akadémiánk ennek elismerésül 1936-ban a nagy díjjal tüntette ki Rados Gusztávot.

Bláthy Ottó Titusz t. t.

Tangl Károly ig. és r. t.

Fejér Lipót r. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK :

HOOR-TEMPIS MÓRIC dr.-t, Akadémiánk levelező tagját *rendes* tagnak ajánljuk a III. A) alosztályba.

Akadémiánk Hoor-Tempis Móricot 1902-ben választotta

levelező tagjává. Az azóta elmúlt 34 év folyamán a kísérleti elektrofizika és elméleti és gyakorlati elektrotechnika, az energia-gazdaságtan és közüzemi gazdálkodás terén egyaránt eredményes munkát végzett; kutató és tervező munkájának eredményét ismertető dolgozataiban a szaktudományt értékes új eredményekkel gazdagította. A dielektromos testekre vonatkozóan Akadémiánk Természettudományi Bizottságának támogatásával az 1895—1905-ig terjedő időben végzett kísérleti sorozatokat.

Mint első állapította meg, hogy a dielektromos együttható csak szűk határok és igen kis igénybevételek mellett tekinthető állandónak, míg növekvő igénybevételekkel változik, úgy hogy a dielektromos indukciónak és a polarizáló elektromos erőnek összefüggését ábrázoló görbék a mágnesi indukció görbékhöz hasonlítanak. A dielektromos rétegeket lépésről-lépésre lassú menetben, majd pedig nagyobb frekvenciaszámmal ciklikusan változó elektromos erőknél kimutatta, hogy a dielektrikumok fajlagos hysteresis munkája a dielektromos indukciónak exponenciális függvénye.

E vizsgálatok, melyeknek eredményeit a Magyar Tudományos Akadémia III. osztálya elé terjesztette, a technikai kondenzátorok szerkesztésére, gyártására és kábelek készítésére egészen új útmutatással szolgáltak.

A gépi kultúrára áttért államok gazdasági tevékenységének fenntartására évenként szükséges mechanikai munka mennyiségére és az elektromos energiatermelés hatásaira vonatkozó első tanulmányait 1912-ben tette közzé. Az 1921—1936. években a lakosonkénti és munkásonkénti géphányadok, továbbá a gazdasági tevékenységben termelt munkaintegrálok és ezekből számított munkahányadok fejlődési irányzatára, a munkásonkénti géphányad, átlagos kereset, termelékenység és a gyártással termelt értéknövekedés összefüggésére — és ez eredmények gazdasági jelentőségére — vonatkozó számos tanulmányát tette közzé.

E rendszeres kutatásaival és a levezetett eredményekkel új tudománynak, az energiagazdaságtannak felépítésében alapvető munkát végzett. 1908 óta mint önállóan működő tervezőmérnök, az elektromos energiát termelő és szétosztó műveket tervezve, az elméleti és kísérleti módszereket szigorú következetességgel az erőművek ellenőrzésében alkalmazva, úgy hazánkban, mint külföldön az elektromos energiagazdálkodást előbbre vitte.

A század elején érvényesülő általános felfogással szemben, — mely a gőzturbina térfoglalása után az olcsón termelő nagy korszerű kalorikus erőművekben a nagy vizierőművek versenytársát látta — tervdolgozataiban és irodalmi működésében azt

a véleményt vallotta és érvényesítette, hogy a nagy korszerű gőzerőművekkel való együttműködés lehetősége, a nagy, de változó vízhozamú, kisesésű vizierők hasznosítását nagyban elősegíti.

Az olcsó elektromos energiával való ellátásnak nagy városfejlesztő és iparfejlesztő szerepét felismerve, 1902 óta úttörő tevékenységet fejt ki Magyarország villamosításának és a magyar városok közüzemi politikájának érdekében és megteremtette a városok és erőműveket építő vállalatok egészséges kooperációjának formáját.

Tudományos és gyakorlati tevékenységével az elektrofizikát, gyakorlati elektrotechnikát, energiagazdaságtant és üzemtant új eredményekkel gazdagította és belföldön, valamint külföldön a magyar tudományt és ipart lelkesen szolgálta.

Irodalmi munkáinak jegyzéke ötvennél több tételt tartalmaz. A nagyobb szabású tervdolgozatok és hatóságok megbízásából készített tanulmányok egész sorával szolgálta a közérdeket.

Bláthy Ottó Titusz t. t.

Tangl Károly ig. és r. t.

Pogány Béla r. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

Dr. BAY ZOLTÁN-t, a szegedi Ferenc József-Tudományegyetem volt nyilvános rendes tanárát, jelenleg az Újpesti Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.-T. kutató laboratóriumának igazgatóját, jeles fizikust, a Magyar Tudományos Akadémia III. A) osztályába levelező tagnak ajánljuk.

Bay Zoltán 1900-ban született. A budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem sub auspiciis Gubernatoris doktora. Néhai Fröhlich Izidornak, Akadémiánk III. osztálya volt titkárának és igazgatósági tagjának gyakornoka, majd tanársegéde volt a budapesti tud. egyetemen. Több évet töltött Berlinben, ahol a Physikalisch-Technische Reichsanstaltban Gehrcke és a berlini egyetemen a Physikalisch-Chemisches Institutban Bodenstein professzor mellett fizikai vizsgálatokat végzett. 1930-ban a szegedi Ferenc József-Tudományegyetem elméleti fizikai tanszékére nyilvános rendkívüli, majd 1935-ben ugyanerre a tanszékre nyilvános rendes tanárrá neveztetett ki. 1935-ben az Újpesti Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.-T. felkérte, hogy kutató laboratóriuma vezetését, mint laboratóriumi igazgató vegye át.

E meghívást elfogadta, mert e kutatóintézet gazdag felszerelése és nagy arányai intenzívebben engedik meg számára a kutató munkát.

Tekintettel arra, hogy Bay Zoltán elismerten kiváló tudós, legyen szabad gazdag tudományos munkásságát csak röviden ismertetnünk.

Különösen értékesek azon vizsgálatai, amelyek a ritkított gázokban történő elektromos kisülésekre vonatkoznak. E tárgykörből 14 dolgozata jelent meg. Ezek egyrészét még Berlinben készítette Steinerrel együtt, a másik részét Szegeden folytatta. E dolgozataiban főleg a hidrogén színképeinek viselkedését vizsgálta meg különböző gerjesztés mellett. E célból mindenképp előtt oly kisülési csöveket szerkesztett, amelyek a hidrogén ultraibolya folytonos színképét igen nagy intenzitással adják. E kisülési csövek birtokában azt vizsgálta meg, hogy a különböző típusú kisülések esetében a hidrogénspektrum intenzitása hogyan változik? Elméleti úton megállapította, hogy a hidrogénspektrum intenzív sárga vonalesoportjainak nagy intenzitása rezgő kisülések esetében nagy elektronsűrűséggel áll kapcsolatban és hogy e vonalesoport az ionizált hidrogénmolekuláktól származik.

Ezeket követő vizsgálataiban új spektroszkópai módszert dolgozott ki az aktív gázokban jelenlévő különböző korpuszkulák kimutatására, amely módszert aztán az aktív gáz esetében sikerrel alkalmazva megállapította, hogy e gáz aktív állapotban szabad atomokat is tartalmaz. Ez új módszerrel végzett további vizsgálataiban kimutatta, hogy az aktív nitrogén szabad atomokon kívül instabil molekulákat is tartalmaz és hogy ezek koncentrációja a nitrogén aktiválási módozatának függvénye s végül, hogy az instabil molekulák oly esetben is felléphetnek, amikor szabad atomok nincsenek jelen.

A hidrogén molekulaspektrumának vizsgálata kapcsán az ott talált új vonalesoportokat új sávrendszerbe csoportosította és megállapította, hogy e vonalak kétféle elektronugrásnak felelnek meg s hogy e rendszerhez egy kétkvantumú alapterm és két- három- vagy négykvantumú felsőterm rendelhető.

További vizsgálataiban fenti vizsgálataihoz használt kondenzált kisüléseket pontosan analizálta s e kisülések új elméletét dolgozta ki. Megállapította, hogy a kondenzált kisülések spektrumában fellépő intenzitáseloszlást a gerjesztő áramintenzitás határozza meg s hogy az észlelt jelenségek a különböző korpuszkulák relatív koncentrációjával magyarázhatók.

Végül módszert dolgozott ki a kondenzált kisülések momentán értékeinek meghatározására.

Teljesen más körrel foglalkozik legújabb dolgozataiban.

Ezekben kis mozgások mechanikai megnagyítására új módszert gondolt ki, s ennek elméletét is kifejtette. Ez elméleti megfontolások vezették őt egy új rendszerű elektromágneses oscillográf megszerkesztésére, amelynek további fejlődése volt egy új rendszerű elektrokardiográf megkonstruálása, amely az eddig használatos kardiográfokat jelentékenyen felülmúlja.

«A fizikai kauzalitás válsága» című ismeretelméleti dolgozatában a kauzalitás kérdését teszi kritika tárgyává a fizikában alapos és széleslátókörű ismerettel.

A fentiekben röviden ismertettük azokat a főbb tudományos feladatokat, amelyekkel Bay Zoltán foglalkozott és rámutattunk a főbb eredményekre, amelyekhez eljutott. E dolgozataiban alapos elméleti tudással, éles logikával és kitűnő kísérleti képességgel világos képét nyújtotta a kondenzált kisülések bonyolított és eddig homályos jelenség-komplexumának.

Meggyőződésünk, hogy Bay Zoltánban az Akadémia értékes munkaesztét nyer és ezért megválasztását a Tekintetes Akadémiának melegen ajánljuk.

Tangl Károly ig. és r. t.

Pogány Béla r. t.

Rybár István r. t.

Főbb dolgozatainak jegyzéke.

1. Az átlátszó közegek magnetooptikájának molekuláris elméletéhez. Akad. Ért. XLIV. 267. 1927.
2. Das kontinuierliche Wasserstoffspektrum als Lichtquelle für Absorptionsversuche im Ultraviolett. Zs. f. Phys. 45, 337. 1927.
3. Ugyanaz. II. Zs. f. Phys. 59, 48. 1929.
4. Über Schwingungsentladungen im Wasserstoff. Zs. f. Elektrochemie 34, 657. 1928.
5. Über das Verhalten einiger Spektren des Wasserstoffs bei verschiedenen Anregungsbedingungen. Zs. f. Phys. Chem. B. 1, 239. 1928.
6. Über das Viellinienspektrum und Kontinuum des Wasserstoffs bei verschiedenen Anregungsbedingungen. Réunion. Int. de Chym. Phys. Paris, 1928. 462.
7. Die Vereinigungsgeschwindigkeit von Wasserstoffatomen. Zs. f. Phys. Chem. B. 2, 146. 1929.
8. Über eine spektroskopische Methode zum Nachweis von instabilen Zwischenprodukten usw. Zs. f. Phys. Chem. B. 3, 149. 1929.
9. Über den aktiven Stickstoff. (Vorl. Mitt.) Naturw. 17, 442. 1929.

10. Über die Zusammensetzung des aktiven Stickstoffs. Zs. f. Phys. Chem. B. 9, 93. 1930.

11. Über ein neues Bandensystem des Wasserstoffs usw. Zs. f. Phys. Chem. B. 11, 351. 1930.

12. Nagyintenzitású áramlökések ritkított gázokban. Akad. Ért. XLVII. 569. 1930.

13. A kondenzált kisülések új elmélete és kísérleti megvizsgálása. Akad. Ért. LI. 19. 1934.

14. Kismozgásoknak csuklólánc által való nagyításáról. Akad. Ért. LIII. 169. 1935.

15. Egy új rendszerű elektrokardiográfról. Orvosi Hetilap. LXXVIII. évf. 50. sz. 1934.

16. Über eine Methode zur mechanischen Vergrößerung kleiner Bewegungen usw. Zs. f. Phys. 100, 253. 1936.

17. A fizikai kauzalitás válsága. Athenaeum. 1936. évi 1—2 füzet. 79 old.

18. Untersuchungen über die kondensierte Entladung. Zs. f. Phys. 102, 507. 1936.

A III. osztály A) alosztályában üresedésben levő levelezőtagsági helyek egyikére tisztelettel ajánljuk **dr. BODNÁR JÁNOS**-t, a debreceni Tisza István-Tudományegyetemen az orvosi vegytan nyilvános rendes tanárát.

Dr. Bodnár János tudományos működése az analitikai kémia és a biokémia körében mozog és 1911 óta fejt ki e területeken úgy hazai, mint külföldi szakkörök által nagyraértékelt munkásságot.

Analitikai dolgozatai közül különösen kiemelendők a mikroanalitikai irányúak. A higany ultramikromeghatározására kidolgozott eljárásával a mg tizedrészét kitevő higánymennyiségeket — a külföldi irodalom tanúsága szerint is — olyan biztonsággal és pontossággal lehet meghatározni, mint ahogyan az előtte senkinek sem sikerült. Ezzel az eljárással, többek között, először sikerült neki a szervezetbe vitt higanynak a kóros bőrszövetben bekövetkező felhalmozódását kimutatni. Kis mennyiségű bizmut meghatározására közölt kolorimetriás eljárása, mint igen pontos és megbízható módszer jön figyelembe. Különös érdeklődésre tarthatnak számot a hazai ivóvizekben végzett és végeztetett, százakra menő, mikro-jódmeghatározásai, amelyekből a golyva jódhiányelméletére igen értékes és fontos következtetések vonhatók le. A dohány kémiai vizsgálatára először ír le olyan mikroeljárásokat, amelyek a dohány termesztése és feldolgozása körébe tartozó fontos kérdések megoldását teszik lehetővé. Behatóan foglalkozik a növényvédelem körébe vágó analitikai kérdések megoldásával és a növényvédelmi

szerek hatóanyagtartalmának meghatározására kidolgozott egyszerű és gyors eljárásai közül több örvend általános használatnak.

Biokémiai munkássága: a növényi és állati szénhidrát-anyagszere enzimatológiája, az insulin hatásmechanizmusa, az endemiás golyva jóddhiányelmélete, az üszögspórákra gyakorolt fémsóhatások kémizmusa, a növényi betegségek biokémiája és dohányfermentálás, valamint a dohányzás kémizmusa körébe tartozó kérdésekre vonatkozólag tartalmaz értékes és eredeti kísérleti eredményeket, amelyek közül mint legfontosabbak a kövefkezők emelhetők ki. Véglegesnek tekinthető kísérleti bizonyítékát adja a Bayer-féle asszimilációs hipotézisnek és ezzel kapcsolatban először mutatja ki, hogy a formaldehidből a zöld levélben enzimatásra keletkezik a cukor. Mások negatív vizsgálatai után először mutatja ki foszforikáló enzim jelenlétét magasabbrendű növényekben és ugyancsak először sikerült neki a növényi zimázt két összetevőre (termolabil enzim és termostabil koenzim) bontani. Kimutatja, hogy az inzulin, az annak idején uralkodó általános felfogással szemben nem tekinthető az izomfoszfatéz koenzimjének és az izomzat foszforikálás folyamatában a koenzim is részt vesz s élesztő-koenzimással helyettesíthető. Vizsgálataiból először tűnik ki teljes határozottsággal a fémionok és a lipid-természetű sómolekulák biokémiai hatása közötti nagy különbség. A bodahegyközségi endemiás golyvával kapcsolatban végzett jódmeghatározásai klasszikus módon támasztják alá a jóddhiányelmélet adott esetben való helytállóságát. A dohányfermentálás kémizmusának felderítésére irányuló megállapításai közül különösen fontosak: a fermentálás alatt a dohány H-ionkoncentrációja nő, a nikotin nem baktériumok hatására bomlik el és az enzimásnak feltételezett nikotinbomláskor — az eddigi felfogással szemben — nem keletkezik ammonia, piridin és metilamin.

Magyar és német nyelven megjelent különböző tudományos dolgozatainak száma több mint hatvan, melyekhez járul gyakorlati irányú kísérleteket, megfigyeléseket és ismertetéseket tartalmazó 65 kisebb közleménye.

Dr. Bodnár Jánosnak a fentiekben vázlatosan ismertetett értékes tudományos működése érdemessé teszi őt arra, hogy a tek. Akadémia levelező tagjainak sorába váltsa.

Gróh Gyula r. t.

Doby Géza l. t.

Széki Tibor l. t.

Dr. KÖNIG DÉNES-t, a M. Kir. József Nádor-Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem c. rendkívüli és intézeti tanárát, tisztelettel ajánljuk megválasztásra a III. osztály A) alosztályának egyik megüresedett levelező tagsági helyére.

König Dénes immár három évtizeden át odaadó buzgósággal és elismert sikerrel kutat a matematika terén. A halmazelmélet és a geometria situs, ez a két — jelenleg az érdeklődés homlokterébe került — elvontságuknál fogva igen fegyelmezett gondolkodást igénylő matematikai disciplina az, amelynek területére esnek König Dénesnek kutatásai, melyeknek eredményeivel ő e disciplinákat számottevő módon továbbfejlesztette. Különösen figyelemre méltók a graphok elmélete és alkalmazásai terén elért eredményei. Elismerendő érdemet szerzett «Theorie der endlichen und unendlichen Graphen, Kombinatorische Theorie der Streckenkomplexe» Lipésében megjelent munkájának megírásával, melynek nagyrésze eredeti kutatásait tartalmazza s mint első e téren megjelent könyv, világos és mindenkor helytálló fejtegetéseivel a szép elméletnek polgárjogot szerzett.

Amidőn újból melegen ajánljuk König Dénes megválasztását, tesszük ezt abban a meggyőződésben, hogy megválasztása esetére benne az Akadémia a tudományt önzetlenül szerető és odaadással művelő, érdemes tagot nyerne.

Rados Gusztáv r. t.

Tangl Károly ig. és r. t.

A) Önállóan megjelent művei.

Analysis situs, I. r.: felületek (A M. Tud. Akadémia megbízásából és kiadásában), Budapest, 1918.

Matematika (Műegyetemi előadások építész- és vegyész-hallgatók számára.) (Litografálva.). I. kiad.: 1920, II. kiad. 1922.

Theorie der endlichen und unendlichen Graphen. (Kombinatorische Topologie der Streckenkomplexe.) Leipzig, 1936.

B) Értekezései.

Két maximum-minimum-probléma elemi tárgyalása. Mat. és Fiz. Lapok, 8. k., 1899.

A térképszínezésről, u. o. 14. k., 1905.

A többmértetű tér forgásainak és véges forgáscsoportjainak elemi tárgyalása (doktori értekezés), u. o. 16. k., 1907.

Zur Theorie der Mächtigkeiten, Rendiconti del Circ. Mat. di Palermo, 26. k., 1908.

Egyszerűen rendezett halmazokról (Haar Alfrédde), Mat. és Természettud. Értesítő, 27. k. 1909. Ennek német fordítása : Journal f. r. u. a. Math., 139. k. 1910.

Logikai ellentmondások, Alexander-émlékkönyv, 1910.

Vonalrendszerek kétoldalú felületeken, Mat. és Term. Értesítő, 29. k., 1911.

A vonalrendszerek nemszámáról, u. o. 29. k., 1911.

Többszámú alakzatok egy- és kétoldalúságáról, Mat. és Fiz. Lapok, 21. k., 1912. Ennek német fordítása : Archiv für Math. u. Physik, 19. k., 1912.

Zur Analysis Situs der Doppelmännigfaltigkeiten und der projektiven Räume (az 1912. cambridgei nemzetközi mat. kongresszuson tartott előadás), Proceedings of the 5th Congress of Math., II. k., 1913.

König Gyula utolsó művéről (az 1914-i párizsi mat.-filozófiai kongresszuson tartott előadás), Mat. és Fiz. Lapok, 23. k., 1914.

Sur un problème de la théorie générale des ensembles et la théorie des graphes (az 1914-i párizsi mat.-filozófiai kongresszuson tartott előadás), Revue de Métaphysique et de Morale, 30. k., 1923.

Magára hagyott pont mozgása egy kocka belsejében (Szűcs Adolffal). Mat. és Term. Értesítő, 1913. Ennek francia fordítása : Rendiconti del Circ. Mat. di Palermo, 36. k., 1913.

Gráfok és determinánsok, Mat. és Term. Értesítő, 33. k., 1915.

Gráfok és alkalmazásuk a determinánsok és halmazok elméletében, Mat. és Term. Értesítő, 1916. Ennek német fordítása : Mathematische Annalen, 77. k., 1916.

Kétszámú számtáblázatokról, Mat. és Fiz. Lapok, 29. k., 1922.

Konvex testekről, Mat. és Term. Értesítő, 1922. Ennek német fordítása : Math. Zeitschrift, 14. k., 1922.

Sur les rapports topologiques d'un problème d'analyse combinatoire, Acta Litt. ac. Scient., Szeged, 2. k., 1924.

Halmazok többértelmű leképezéséről, Mat. és Term. Értesítő, 42. k., 1926. Ennek német fordítása : Math. Annalen, 95. k., 1926. (Valkó Istvánnal.)

Sur les correspondances multivoques des ensembles, Fand. Math., 8. k., 1926.

Über eine Schlussweise aus dem Endlichen ins Unendliche, Acta Litt. ac. Scient., Szeged, 3. k., 1927.

Graphok és matrixok, Mat. és Fiz. Lapok, 38. k., 1931.

Egy végességi tétel és alkalmazásai, u. o., 39. k., 1932.

Über trennende Knotenpunkte in Graphen, Acta Litt. ac. Scient., Szeged, 6. k., 1933.

vitéz Verebélyi VEREBÉLY LÁSZLÓ műegyetemi ny. r. tanárt, a M. Kir. József Nádor-Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépész- és Vegyészmérnöki Karának e. i. dékánját. Akadémiánk III. A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Verebély László Budapesten, 1883 augusztus 27-én született. Főiskolai tanulmányait a M. Kir. József Nádor-Műegyetemen végezte, ahol 1906 október 1-én kitüntetéses gépészmérnöki oklevelet nyert. Oklevelének megszerzése után Németországba és Angliába tett tanulmányutat, majd az Egyesült Államokban a Pittsburgh-i Westinghouse Electric and Manufacturing Co. vállalatnál nyert alapos gyakorlati kiképzést, ahol, mint a gyár tervező osztályának mérnöke a gépszámításokat tudományosan ellenőrző csoportot megszervezve, e csoportnak első vezetője lett. Az 1910/11. tanévben a Karlsruhe-i Műegyetemen Arnold tanár elektrotechnikai intézetében dolgozott. 1911 őszén a Ganz-féle Villamossági R.-T. kötelékébe lépett mint a próbaterem főnökhelyettese. 1913 elején dr. Kandó Kálmán a Società Italiana Westinghouse Vado Ligure-i gyárának vezető mérnöki állására hívta meg, ahol mint Kandó Kálmán munkatársa a számítási és tervezési irodát vezette és tevékeny részt vett az Olasz Államvasutak úttörő villamosítási munkáiban.

1914. augusztus 1-én tűzérezredéhez bevonulva, eleinte mint pótüteg parancsnok, későbbben az orosz harcateren mint első ütegtiszt és végül mint tűzérségi csoport harcászati segédtsíjtje tett szolgálatot. 1917 végén a Hadvezetőség Verebély Lászlót Bécsbe vezényelte, hogy a hadrakelt sereg számára megrendelt benzín-villamos mozdonyok tervezését és gyártását az AEG-Union Elektrizitäts-Gesellschaft vasúti osztályában vezesse. 1918 tavaszán a vasúti osztály helyettes főnökévé kinevezetvén, e minőségben tervezte az Eisenerz-i Fogaskerekű Vasút villamos mozdonyait is. A háború befejezésekor leszerelt és a M. Kir. Államvasutak akkor szervezett tanulmányi irodájának vezetésére kapott megbízást azzal a feladattal, hogy az Államvasutak egyes fővonalainak villamosítását előkészítse. E munkakörben többek között megtervezte a Kandó-rendszerű fázisváltós mozdonyal végzendő kísérletek céljából a Budapest—Alag-i villamos próbavonalat és ez alapvető kísérleteket vezette. A M. Kir. Államvasutak villamosítására vonatkozó általános terveit már 1919-ben és az azt követő években többrendbeli előadásában és értekezésében ismertette és tanulmányainak eredményét az 1924-ben Londonban tartott Első Energia Világkonferencián, — amelyen a magyar kormány megbízásából vett részt — két alapvető előadásában előterjesztette. E két előadás keltette fel az angol pénzügyi és műszaki köröknek a M. Kir. Államvasutak villamosítása iránti érdeklődését, amelynek köszönhető, hogy

az angol kormány hozzájárulásával az angol pénzpiac 3·2 millió font angol kölcsönt bocsátott hazánk rendelkezésére a bányai erőmű és tartozékainak megépítésére és a Budapest—Hegyeshalom-i vonal vontatásának villamosítására. Verebély László nemcsak mint e korszerű műszaki alkotás kezdeményezője, de mint az erőmű tervezését, építését és üzemét ellenőrző szakbizottság előadója és mint a Budapest—Hegyeshalom-i fővonal villamosítási munkáinak vezetője is elévülhetetlen érdemeket szerzett.

A Kormányzó úr Ő Főméltósága 1929. augusztus 21-én nevezte ki műegyetemi ny. r. tanárrá az újonnan szervezett tanszékre, melynek tárgyköre a villamos művek és nagyfeszültségű berendezések elmélete és tervezése. Állandóan résztvesz a villamos energiát termelő nagy erőművekkel kapcsolatos gazdasági kérdések előkészítésében és többek között tevékeny részt vett a Villamosságügyi Törvény előkészítésében is, amelynek az Országos Középítési Tanácsban előadója is volt. 1929-ben Hoortempis Mórival együtt külön miniszteri megbízás alapján új villamosságügyi törvénytervezetet is kidolgozott.

Verebély László immár több, mint 25 éve fejt ki széleskörű tudományos munkásságot. Elméleti és gyakorlati munkásságának eredményeit hazai és külföldi szaklapokban közzétett értekezésekben, önálló nagyobb munkákban és — kül- és belföldi szakegyesületekben, valamint nemzetközi konferenciákon — számos előadásában ismertette. Értekezései és előadásai a nagy korszerű erőművek, a nagyvasúti villamosítás és az általános energiagazdálkodás alapvető kérdéseit tárgyalják. Szakirodalmi munkáit alapos elméleti és gyakorlati készültség, nagy átfogó áttekintés jellemzi. Gyakorlati tevékenységével és elméleti munkásságával nemcsak a magyar nagyvasutak villamosítása érdekében végzett úttörő munkát, hanem e tárgykör nemzetközi vonatkozásaiban nagy érdemeket, a magyar műszaki karnak elismerést szerzett és külföldön is elismert szaktekné. Tudományos munkásságát a Magyar Elektrotechnikai Egyesület 1921-ben a Zipernovszky jubileumi éremmel, a Magyar Mérnök-és Építész-Egylet pedig 1920-ban a Hollán-pályadíjjal, majd 1935-ben az aranyéremmel tüntette ki.

Fontosabb tanulmányai többi között: «A new method for calculating A. C. generators.» Pittsburgh 1910, Westinghouse kiadás. — «A Magyar Királyi Államvasutak főhálózatának villamosítása.» Budapest, 1919. M. M. É. K. — «Energiagazdálkodás villamosítása, különös tekintettel a szénkérdésre.» Budapest, 1923. (ibidem). — «General Survey of Hungary's power resources and their future development.» Trans. of First World Power Conference Vol. I. 1924. — «Die elektrotechnischen Grundlagen eines neuen Phasenumformersystems zur Elektri-

sierung von Hauptbahnen.» Elektrotech. Zeitschrift, Berlin, 1925. — «Die Phasenumformerlokomotive für 50-periodigen Wechselstrom der Kön. Ung. Staatsbahnen.» Elektr. und Maschinenbau, Wien, 1925. — «Der elektrische Probetrieb der Kön. Ung. Staatsbahnen.» Zeitschr. d. Vereins Deutscher Ingenieure, Berlin, 1925. — «Jedlik Ányos két úttörő találmánya.» Budapest, 1930. M. M. É. K. — «A bányahidai erőmű közgazdasági jelentősége.» Közgazd. Ért. 1930. — «Main line electrification with 50 cycles A. C.» Trans. of Scandinavian World Power Conference, 1933. — «Betriebserfahrungen auf der mit 50 Herz elektrisierten Linie Budapest—Hegyeshalom.» Elektrische Bahnen, Berlin, 1934. — «Natural and regional planning and their relation to the conservation of natural resources.» Trans. of Third W. P. C. Washington, 1936.

Könyvalakban megjelent tanulmányok többek között: «Fővasutak villamosításának fejlődése külföldön.» I—II. kötet. 1922—24. — «A fázisváltós villamosítási rendszer és annak alkalmazása a MÁV. vonalain.» 1933. — «Tanulmány Csonka-Magyarország villamosításának tervszerű fejlesztésére.» Bp. 1935.

A különféle magyar, angol, amerikai, japán, holland, francia, német és román szaklapokban megjelent értekezéseinek száma a 60-t meghaladja.

Verebélly László tagja az Elektrische Bahnen berlini szakfolyóirat kilenctagú szerkesztőbizottságának.

Az Országos Felsőoktatási Tanács tagja, s természet- és műszaki tudomány állandó előadója, az Országos Természet-tudományi Tanács tagja, az Országos Középítési Tanács alelnöke, az Országos Ipartanács energiagazdasági osztályának tagja, a Mérnöki Tanács és a villamosművek ügyében a Kúrián eljáró külön bíróság tagja, az Államvasutak villamosítási szaktanácsadója, a Budapesten szervezett vezetógépészi és villamoskezelői vizsgálóbizottságok tagja, a Magyar Elektrotechnikai Egyesület alelnöke, és Szabványbizottsága elnöki tanácsának tagja, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet választmányi tagja, az Energia Világkonferencia Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke és az Energia Világkonferencia nemzetközi szervezetének tb. alelnöke. E. I. tüzérornagy. A Magyar Érdemrend középkeresztjének, a hadiékítményes és kardos III. oszt. katonai érdemkeresztnek, az ezüst és bronz Signum Laudis-nak, a Signum Laudis Gubernatoris-nak, a Károly-csapatkeresztnek, a magyar és osztrák háborús emlékéremnek tulajdonosa.

Bláthy Ottó Titusz t. t.
 Tangl Károly ig. és r. t.
 Hoor-Tempis Móric l. t.
 Kaán Károly l. t.

A III. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK :

Alulírottak tisztelettel javasoljuk a M. T. Akadémia III. osztályába kültagnak **Sir V. C. RAMAN** fizikust, a róla elnevezett jelenség felfedezőjét, a Nobel-díj nyertesét, (lakik Bangaloreban, Indiában) az Indian Institute of Science vezetőjét.

A nevezett nemcsak világhírű tudós és az indiai tudományos élet egyik vezéralakja, hanem hazánk tudományos ügyei iránt is meglepő érdeklődést és tájékozottságot mutat.

Tangl Károly ig. és r. t.
Ortvay Rudolf I. t.

Alulírottak mély tisztelettel ajánlják a T. Akadémiának *kültagnak* **SPÁTH ERNŐ dr.**-t, a bécsi egyetem kémiai professzorát, a Bécsi Tudom. Akadémia rendes és számos külföldi akadémia és tudós társaság tiszteleti tagját, az Osztrák Kémikusok Egyesületének elnökét stb. Spáth prof. a növényi kémiának egyik legavatottabb és legtermékenyebb művelője; alkaloidkutatásai ismertté tették nevét az egész világon, az általa teremtett módszerek szerint vizsgálják ma mindenféle a növényi szervezet bonyolult termékeit; munkatársai és tanítványai pedig folytatják mesterük művét, mind az öt világrész legszámottevőbb laboratóriumainak élén. Akadémiánknak is csak díszére válnék, ha Spáth Ernő professzort tagjai közé számíthatná.

Konek Frigyes I. t.
Gróh Gyula r. t.
Széki Tibor I. t.

B110026

